

En historisk resa längs Långbrogatan

LÅNGBROGATAN

1813-1970

Från Närvilä by till Gamlakarleby stad

Från Hagströms hörn till Västra Parken

Handel – Handelsmän - Byggnader

Gamlakarleby

Lars-Eric Thylin / 2020

Stadsplan

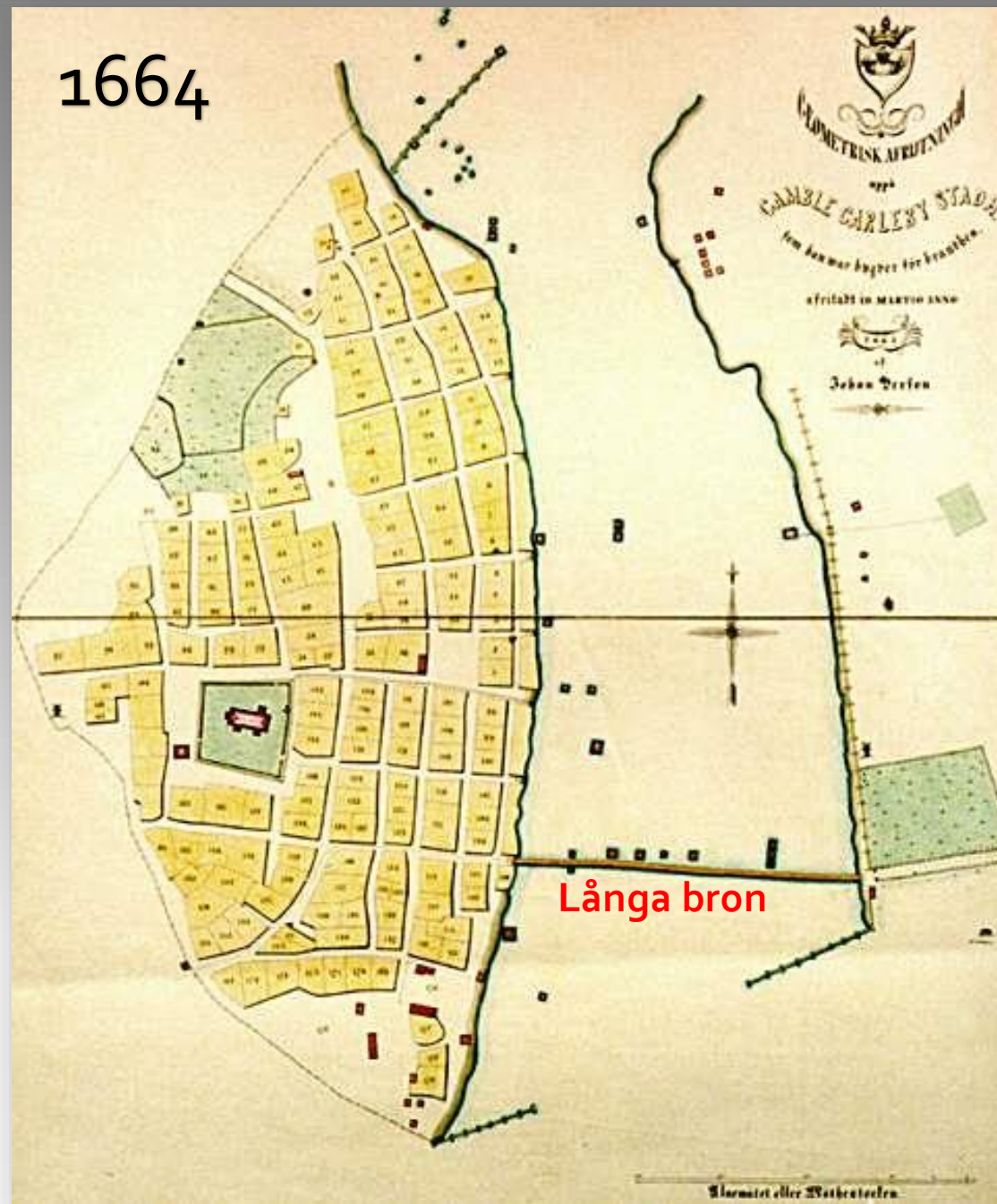
Stad i utveckling

Då Gamla Karleby stad grundades 1620 vid Ristrands by, gick stadsgränsen mitt i Sundet och Hakalax tillhörande Närvilä by förblev utanför.

Hakalax införlivades med staden år 1931 och sammanslagningen med landskommunen skedde år 1977.

Gamla Karleby

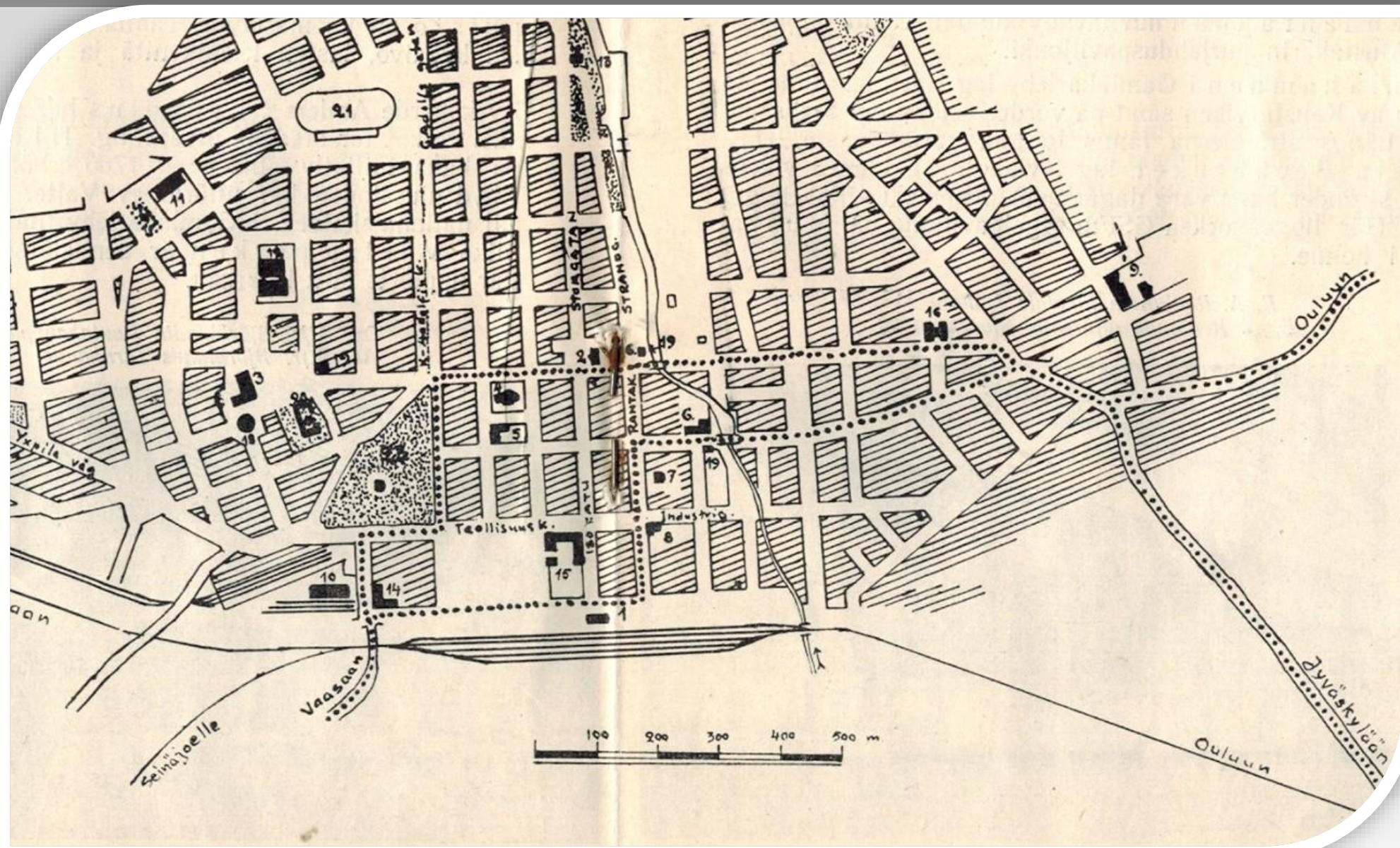
1950

Trafiken genom Gamlakarleby stad

**Före
omfartsvägarnas
tid**

Trafiken genom staden gick längs de prickade linjerna.

Från Vasa över Järnvägsbron längs Järnväggatan till Strandgatan och Långbrogatan via Hagströms hörn mot Uleåborg och Jyväskylä.

Trafiken över järnvägsbron

Observera vilobänken..

KOKKOLA
GAMLAKARLEBY Suom. Yhteiskoulu ja S. O.

Trafiken över järnvägsbron

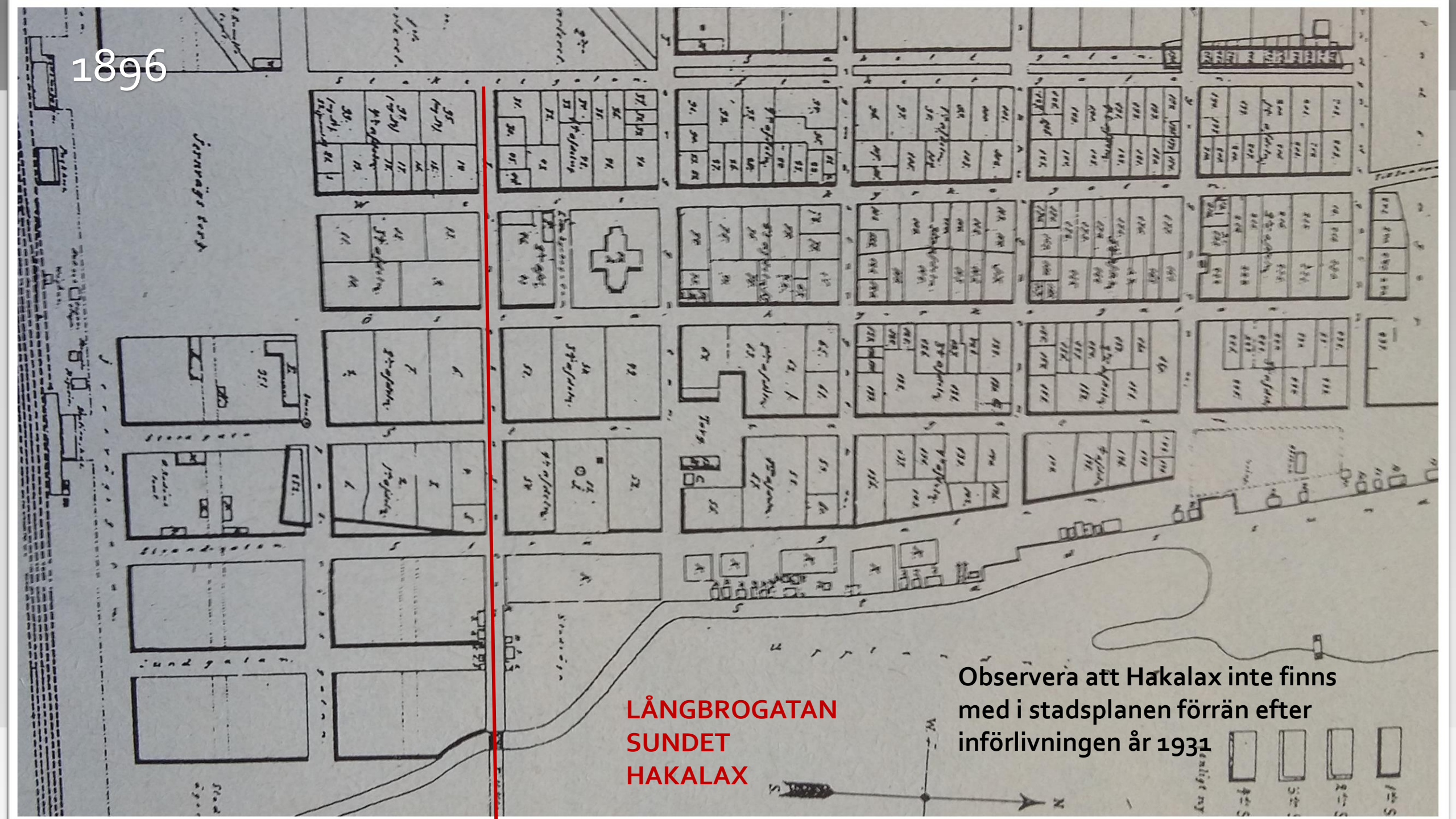

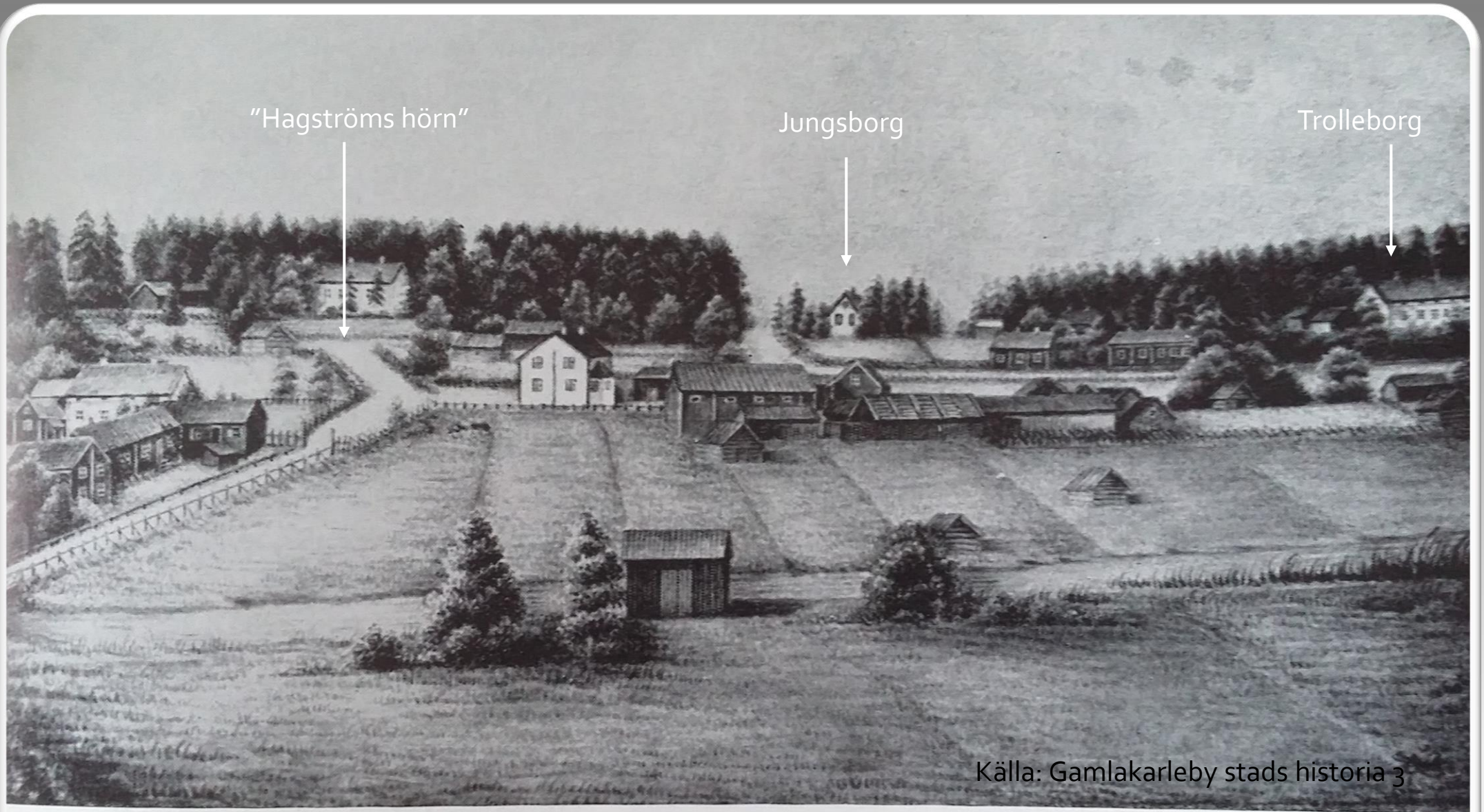
1896

Sjörings bro

LÅNGBROGATAN
SUNDET
HAKALAX

Observera att Hakalax inte finns
med i stadsplanen förrän efter
införlivningen år 1931

Källa: Gamlakarleby stads historia 3

Bild 82. Vy från staden över stadssundet mot öster. Längst till vänster Långbron och Savela gård, längre fram vid landsvägen Widnäs gård. I bakgrunden kronofogden Jean Holms boställe, och gården Jungsborg, som fått sitt namn efter länsman Jung, samt längst till höger häradshövdingensbostället Trolleborg. Akvarell av Conrad Sovelius, från omkr. år 1870.

Långngbrogatan och Långa bron 1800-tal

Conrad Sovelius 1869

Beqvemt utan båt

*Med häst och kärra kommer man längs landsvägen
och över Långa bron direkt till staden Gamla Carleby*

1965

F.Sjövalls och senare Herkku-Kiila matbutik
vid Hagströms hörn

Hagströms Hörn

Långbrogatan har symboliserat "Skinnstaden" i decennier och ännu idag är Hagströms fabriksbyggnader centrala och man talar om "Hagströms hörn"

Även bilhandeln har haft en central roll på Långbrogatan. I varje kvarter har det i något skede funnits en bilaffär.

Även livsmedelsbutikerna har betjänat kunder i varje hörn. Allt från Felix Sjövalls mataffär vid Hagströms hörn.

KPO, Pahkala, ÖK, H.Simell, Vahlsberg m.fl.

1936

Hagströms Hörn

Långbrogatan
börjar i korsningen
vid Hakalaxgatan

Till höger syns Artur
och Ellen Norrgårds
gårdsbyggnad
(senare Atomo)
Bakom är Onni
Långsveds hus.

Norrgårds hade hästar och kor
som betade på "Hagströms
lindona"
Pigan Lempi arbetade på
gården..

1933

A.L.Hagström byggde
huset åren 1932-33.
Affärsutrymmen i nedre
våningen och bostäder
för slakten Hagström i
de två övriga
våningarna (4 bost.)

A.L. Hagström (1876-1962)
Ekonomie- och industriråd,
läderfabrikör

Hagströms Hörn

1950-tal

Hagströms Hörn

Två matbutiker
i samma hörn

KPO:s matbutik

Felix Sjövalls
matbutik i
Hagström-
husets gatuplan,
138 m²

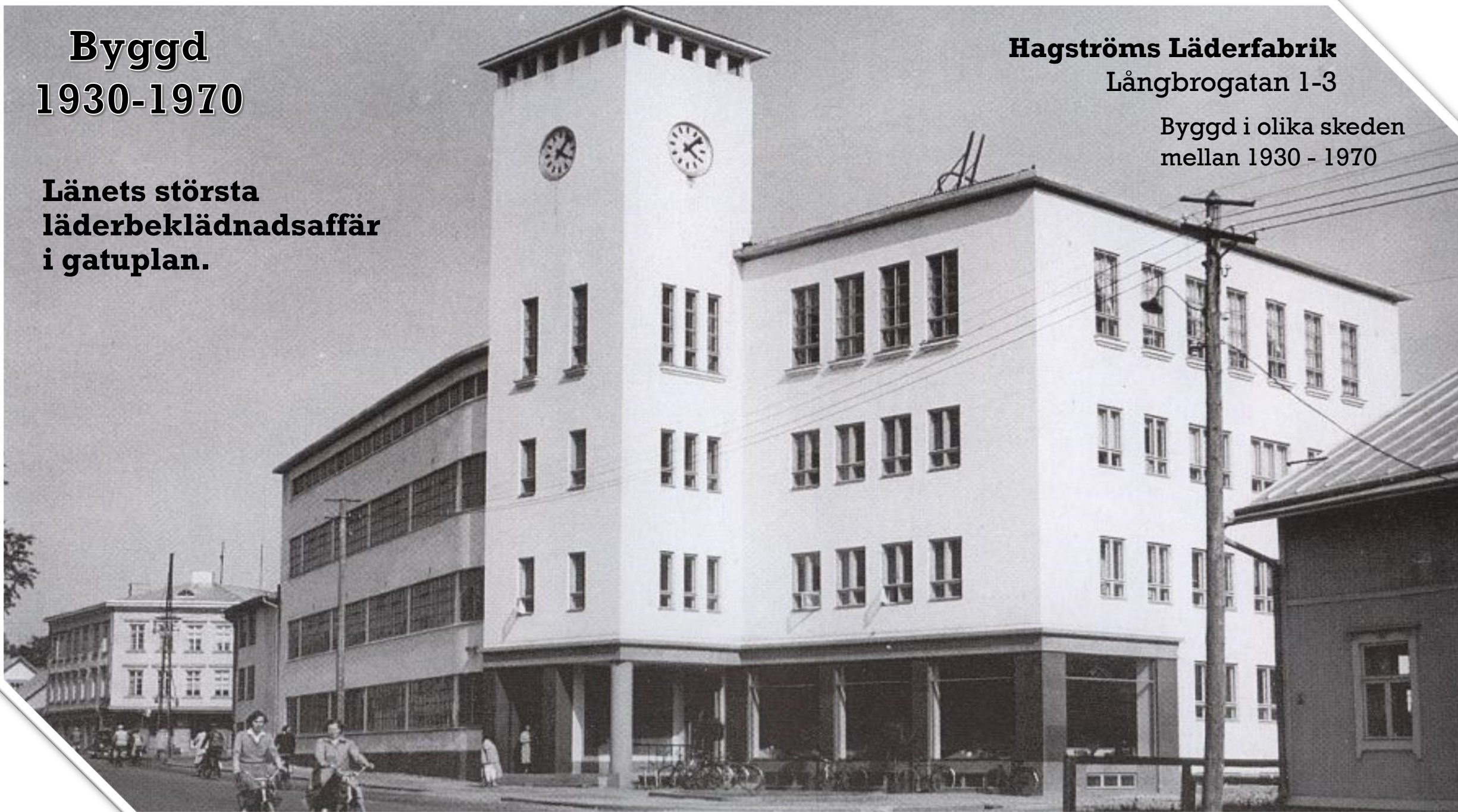

**Byggd
1930-1970**

**Länets största
läderbeklädnadsaffär
i gatuplan.**

**Hagströms Läderfabrik
Långbrogatan 1-3**

Byggd i olika skeden
mellan 1930 - 1970

EI OLE NAHAN
Hagström
VOITTANUTTA

Ingen i hela landet gör läderkläder
av så fint läder som Hagström

Gör en verkligt förmånlig
INKÖPSRESA TILL SKINNSTADEN GAMLAKARLEBY

Det stora urvalet i Hagströms
fabriksbutik garanterar 'fynd'
för var och en.

Även en längre resa lönar sig
— och priset kommer vi nog
överens om.

BUTIKENS
ÖPPETHÅLLNINGSTIDER:
vardagar kl 8.30—17.00
fredagar „ 8.30—20.00
lördagar „ 8.30—14.00

HAGSTRÖM

Länets största specialaffär
för läderprodukter

GAMLAKARLEBY
Långbrogatan 1—C (FINL)

Leo Korpela

1950-tal

Hagströms Läderfabrik Ab 1903-1980

Fabriken sysselsatte
som mest 600
personer på 1950-talet

Hagström

På Hagströms kontor 1929

Olof Hagström
A.L. Hagström
Sven Hagström

Anders Leander Hagström
Läderfabrikör
1876-1962

1960-tal

**Hagströms
hörn
1960-talet**

**All
norrgående
trafik gick via
Hagströms
hörn**

1950-tal

Chydenius folkskola

K-P

Maanviljelyseura

Norrgårds

Granholms

Vid hörnet av Torggatan
och Hakalaxgatan fanns
områdets vattenpost

1960-tal

Långbrogatan 2-4

Hörnet av Långbrogatan
och Hakalaxgatan.
Vägskylten visar till Vasa.

Bilcentralen Atomo
med **"Atomo-baren"** i
bakgrunden.

Runar Nyströms affärshus "Atomo"

Lehtos hus

Leo Torp

Pitkäsillankadun ja Hakalahdenkadun kulmaus.

1964

Långbrogatan 4

Bilcentralen Atomo
1948-1993

Bilförsäljning och verkstad

Verkst.dir. Runar Nyström

Atomo Oy:n liiketalon komea julkisivu Pitkäsillankadun puolelta nähtynä.

Långbrogatan 8

Onni
Långsveds hus

Hakalax Pub

Chydenius
skola

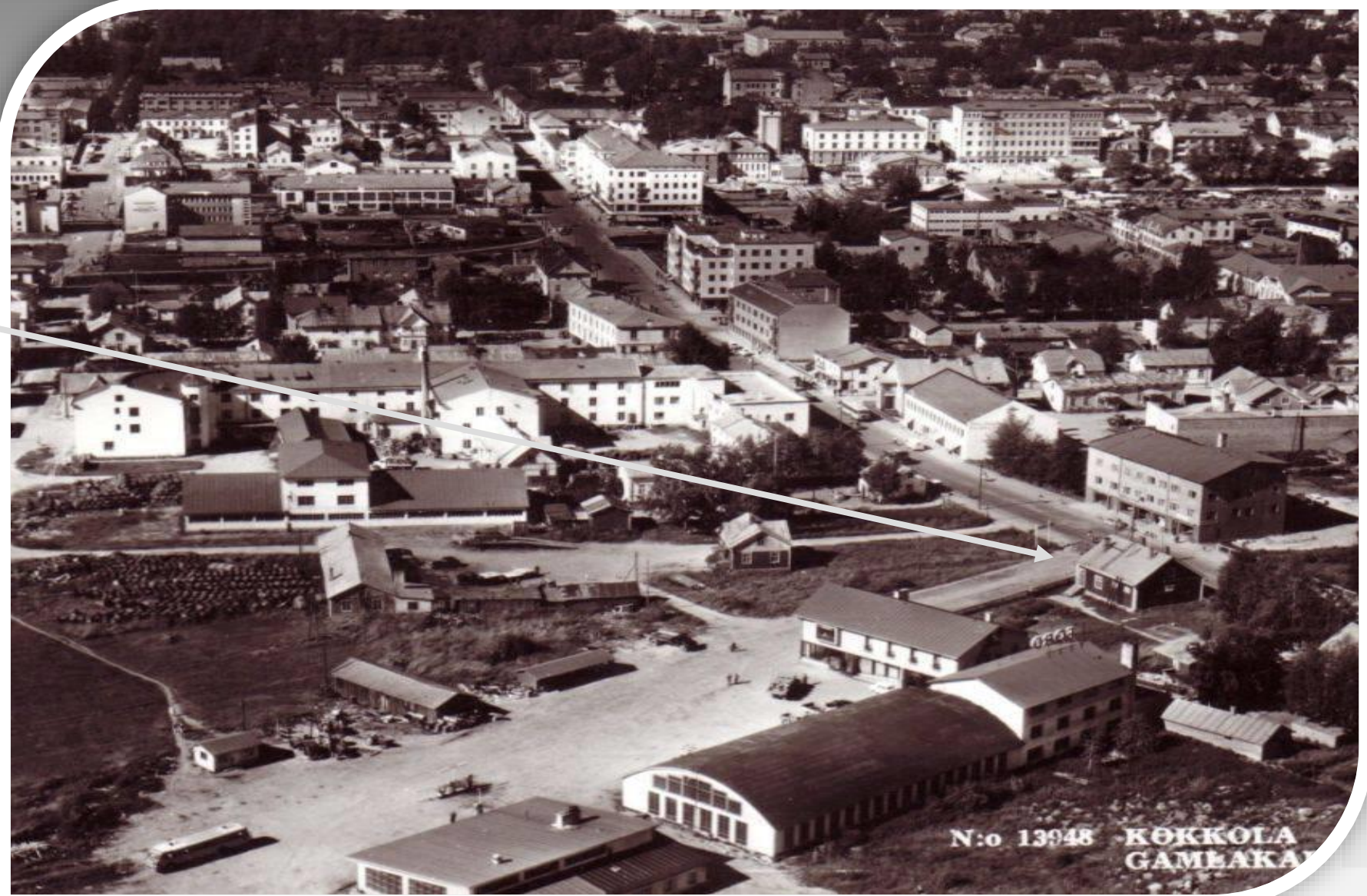

Leo Torppa

1945-1992

KePa Keskipojanmaan Auto (Runar Boijer)

Polishäktet till höger
Senare Kepas Esso

1960-tal

Långbrogatan 9

Keskipohjanmaan
Auto

Tidigare Hakalax
polishäkte →

Gamlakarleby
Stensliperi Ab
(1921) fanns på
tomten till höger

Leo Torppa

1970-tal

Runar Boijer
1902-1970

Ford-näyttely Kokkolassa

Keskipojanmaan Auto Ab esitteli viime tiistaina ja keskiviikkona liikkeen pihamaalla kokonaista 150 kappaletta Fordia — englantilaisia, saksalaisia ja amerikkalaisia henkilö-, farmari- ja pakettiautoja. Näyttely oli suosittu, ja suhteessa harvinaisen, että autot eivät olleet paikalla vain katseltavina, vaan niistä kiinnostuneita myös vapaasti suorittaa koeajoja. Tilaisuutta käytettiin runsaasti hyväksi ja autot olivat aho- ja valkko Fordin myynti ja viime vuonna oli etukäytöksellin näyttely kuluvaan vuoteen myynti o- kunkauden numeroiden valossa ylittävän suokin. — Kuvassa osa näyttelyautojen komeaa lausta "Amerikan rautaa", joka koeajossa pyyhkäisi Närvlin suoralla keveästi 180 km/t.

Autojen luovutuspäivä Kepalla 1970-luvulla./Överlåtelse av bilar på Keppå på 1970-talet

Bild: Bilfeber

Hakalax polishäkte – Långbrogatan
1928 / förbudstider

Senare KePa:s Esso-station

Skribentens farfar Wiktor Thylin
andra från höger

1950-tal

Isokangas

Thylin

Polishäktet

Långsved

Långbrogatan 7-10

1. Leskelä, skomakare
2. Perkas
3. Edvin Hagström
4. Union
5. Onni Långsved,
Kokkolan Linja-autoliikenne
6. Keskipohjanmaan
Auto

Långbrogatan 1950-talet

Perkas ab
1937-1960 talet
skinnprodukter

Mattsons
begravningsbyrå
(Till vänster)

Suomen Marjats
fastighet

Pahkalas matbutik,
Kemikalie Kempa, Repolan
Tukku (V.Froloff)

ÖK:s matbutik mittemot i
Perkas fastighet

I bakgrunden till höger
Hallmans bilaffär och
Karleby Sparbank

Oy Perkas Ab

1937-1960 talet

Skinnprodukter

Läderekiperingsfabrik
med eget garveri i Vittsar

Helge (Hannes) Hagström
Kommunalråd
1901-1985

1920-tal

Heikki
Huhtamäki
Karamellfabrik
Senare "Hellas" i Åbo
(nuv. Kallestorg)

(1900-1970)

1932-1998

Suomen Marjat Oy
Finska Bär Ab

Carl Hagström
(1903-1967)

• Suomen Marjat 29.8.1949. SA-kuva.

Långbrogatan 17

SCAN – AUTO

1968-2007

Scan-Autos bilaffär i
Suomen Marjats
fastighet.

1972 flyttade man till nya
utrymmen vid Vasavägen.

(Bild: Boken Bilfeber)

Bild: Bilfeber

Långbrogatan 12

Helge Hallmans bilaffär 1955-1970

Tässä talossa

Pitkänsillankatu 12
Teette AUTOKAUPAT joustavasti.
Edustamme näitä automerkkejä:

AUTOKESKUS ATOMO Oy.
Puh. 2084, 2804

HELGE HALLMAN Oy.
Puh. 2089, 3127

Bild: Bilfeber

Bilaffären på Långbrogatan i mitten på 1950-talet.
Autokauppa Pitkänsillankadulla 1950-luvun puolessa välissä.

Veikko Hakulinen mottar sin nya Peugeot
av Helge Hallman.

Långbrogatan 16 - Karlebygatan

Kokkopatsas Karlebyörnen

Tillägnas
garvarnärigen
Planerad av Essi
Renvall och
finansierad av Heikki
Huhtamäki

Karleby sparbank 1920-1995

Glasskiosken i väntan på öppning

Karleby Sparbank - Kaarlelan Säästöpankki

Byggd 1951
Ritad av arkitekt Matti Finell

Står mellan Terasshuset och Sparbankshuset

Gamlakarleby och Karleby sammanslås vid årsskiftet 1976/1977

KARLEBY KOMMUNALKANSLI

Landskommunens
kommunalkansli verkade
här mellan åren 1972-1977

På kansliet jobbade 28
personer

Inga nöjda miner vid
kommunsammanslagnings-
tillfället 1976/1977

*Fr.v. Henry Hassel, Ingmar Kåla,
Niilo Ahonen, Pentti Pulakka*

Bror Hagström
Kommundirektör 1971-1976

Långbrogatan - Karlebygatan

Kokkopatsas Karlebyörnen

Tillägnas garvarnärningen
Planerad av Essi Renvall och
finansierad av Heikki
Huhtamäki

Finntoppe Uttal: [finntoppe]
Det ironisk skämtsamma namnet används om
statyn av Essi Renvall föreställande en örn och
bilder på de olika näringsgrenar som varit
viktiga för staden: fiske och industri med tjära
och läder som viktiga exportvaror. När
örnstatyn avtäcktes i början av 50-talet
endast ha hållits på finska och de
svenskspråkiga Karlebyborna började då kalla
statyn för *Finntuppen* [finntoppe]
Källa: SLS/Svenska Litteratursällskapet

Står mellan Terasshuset och Sparbankshuset

1933

Finniläs affärshus

Långbrogatan 21

byggd av Johan

Finnilä 1933

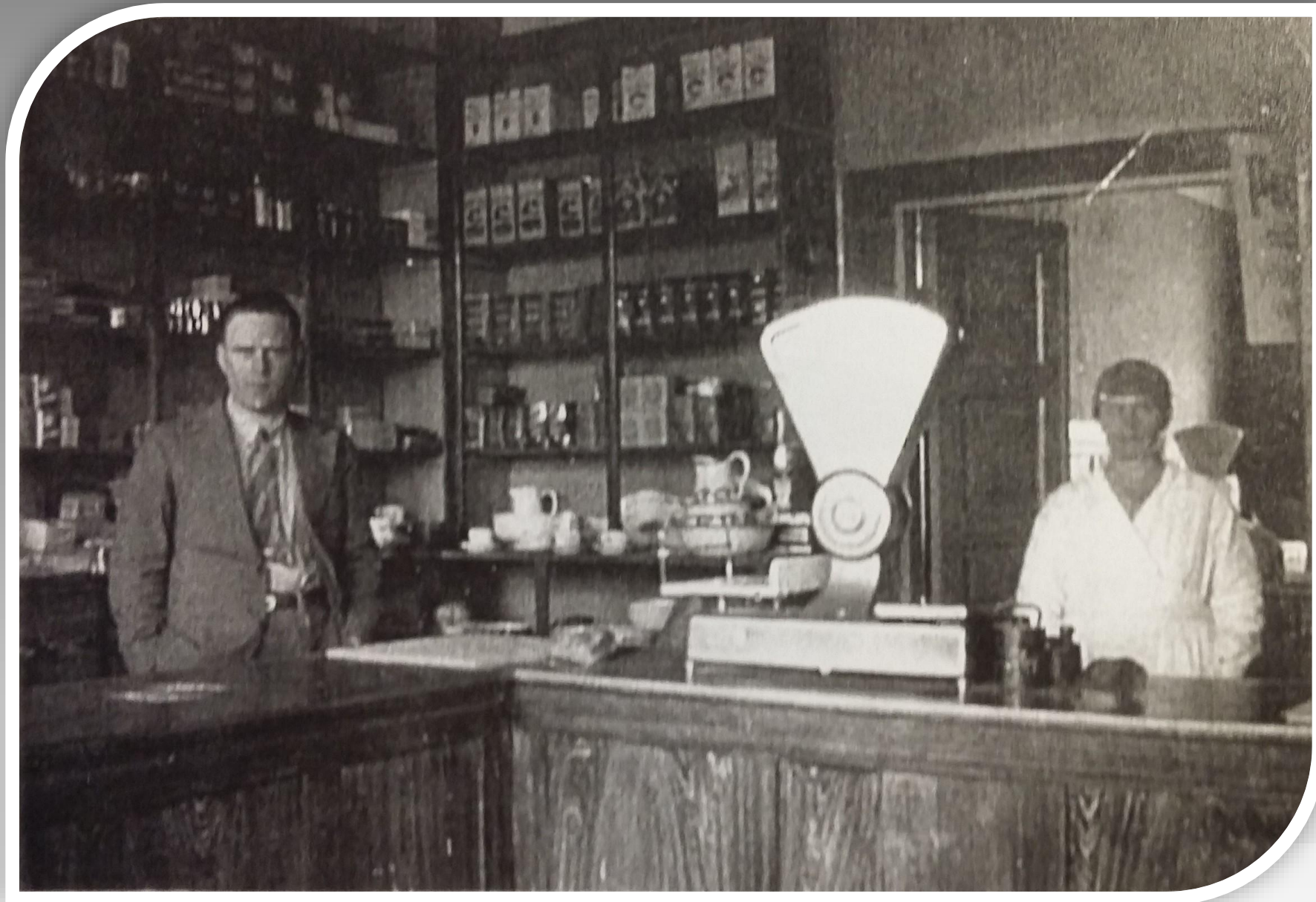
Ritad av Gunnar Indola

I fastigheten har
under årens lopp
verkat ett stort antal
företag inom olika
branscher

Långbrogatan – De små matbutikernas huvudgata före marketarnas tid

Henry Simells
kolonialvaru-affär i
Finniläs affärshus
1933-1944

Företagsamhet och Kundbetjäning

Handel och Vandel

Haka Järnhandel Långbrogatan

Repolan Tukku / V.Froloff Långbrogatan

KPO / köttdisk

Granholm & Koll Långbrogatan

Långbrogatan – En företagsam gata genom decennier

KAUPPIAITTEN TEOLLISUUS OY
KESKISÄLTÖ 50 TIKKUA

F. Vahlsberg
Kokkola Gamlakarleby
Puhelin 5 93 Telefon
Hyvä tavara, sopuhinnat
Goda varor, förmånliga pris
RADIO 1467

HEHKUMATTOMIA TULITIKKUJA

OSAKEYHTIÖ SAVO

J. NIKKILÄ
KOKKOLA
Puhelin 1267
KESKIM. 50 TULITIKKUA

CHARKUTERIAFFÄREN

Axel Hagas Korvfabrik & Charkuteriaffär

REKOMMENDERASI

KESKIM. 50 LIMEDELT

H. SIMELL

TEL. 151 PUH.
GAMLAKARLEBY-
KOKKOLA

OSAKEYHTIÖ SAVO

VÄLKOMMEN TILL HANDELSKOMPANIET
-MODEHUSET I GAMLAKARLEBY CENTRUM-

fran för modet
fram

Handelskompaniet är ett välkänt modecentrum – ett förmånligt inköpställe för elegant, fräscht mode.

Besök även vår utställning på Osterbottens MASSA -70

MODEHUSET med de vänliga priserna hälsar Er hjärtligt välkommen!

AB GAMLAKARLEBY

HANDELSKOMPANI

Axel Haga
GAMLAKARLEBY, KOKKOLA
Tel. 1184 Puh.
Rekommenderas
Suositellaan

RADIO 4344

KAUPPIAITTEN TEOLLISUUS OY. KESKISÄLTÖ 50 TIKKUA

TRUSTIVAPAITA
KESKISÄLTÖ 50

SAMPO

A.-B.
GRANHOLM &
KÄLL
O.-Y.

TULITIKKU OY

Terasshuset (1942) – Långbrogatan 18

Vy från 1952

1942

Terasshuset

Fastigheten byggd

1942

Ritad av K.J.Ahlskog

Nikkilä – Vape – Vahlsberg - Finnilä

Nikkiläs butik och Pika-Baari

Känd
busshållsplats nära
centrum

Härifrån åkte folk
till och från
landsbygden

Kokkola-Halsua / V. Karvonen

Keijo Jokinen

1967

Långbrogatan

Kopparhuset 1967

J. Nikkiläs hus och Axel Hagas korvfabrik till höger

1967

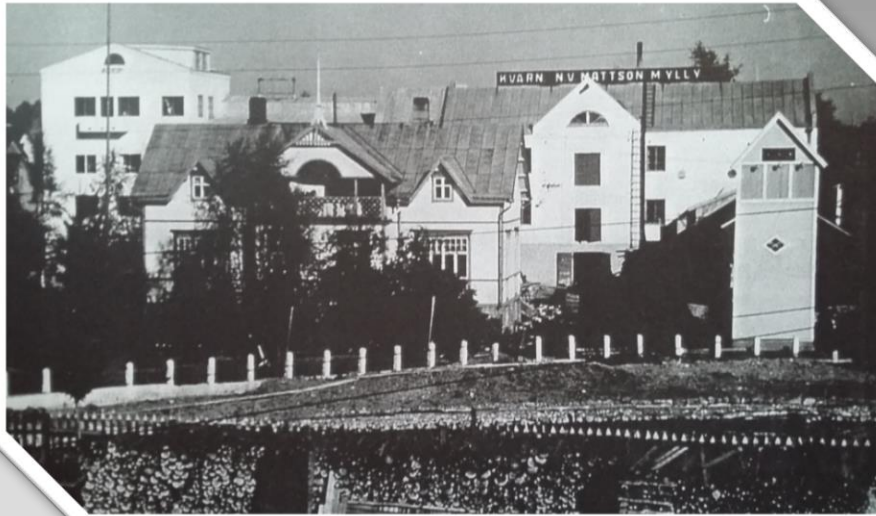
Långbrogatan

Kvarngården
1967

1927

Mattsons Kvarn 1931

Verner Mattsson
(1885-1964)

K-P Maakunta museo / KHRM

Mattssonin vuotaliike, nykyisen Myllytalon paikalla, 1927.

Hudaffär V. Mattsson, där Kvarnhuset finns, 1927.

Långbrogatans asfaltering 1950

Gamlakarleby's första
asfalterade gata

Observera att utrustning
och maskiner i stort var
likadana som idag
(efter 70 års utveckling)

1939

Grand hotell

Drevs av Bertel Hagström och
senare av Kaj Hagström

Fastigheten byggd

1939

Ritad av K.J.Ahlskog

Garvarnas samlingsplats med färgstarka möten

Vy över stadssundet och långbrogatan 1950-talet

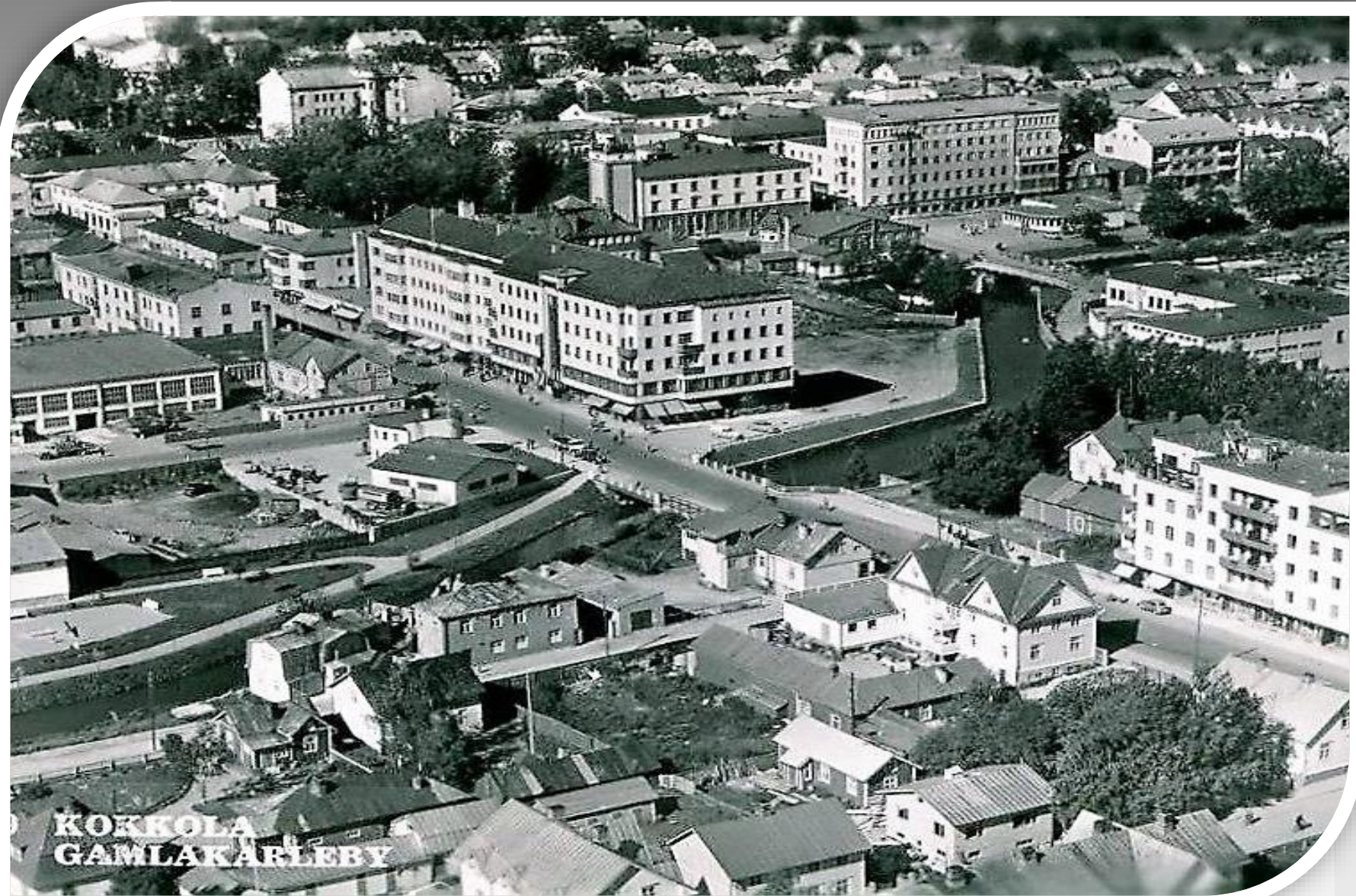
Axel Hagas korvfabrik invid
Sundet

Nikkiläs

Vape

Vahlsbergs

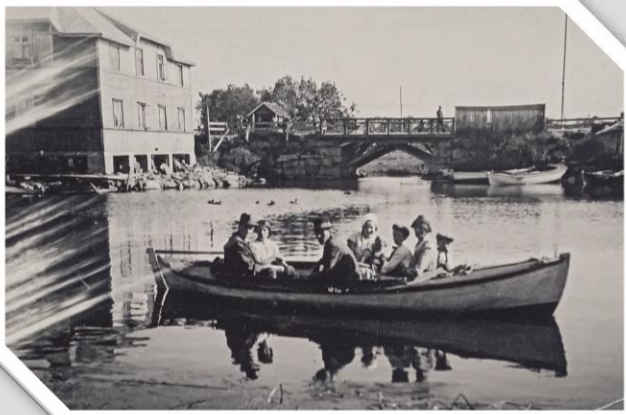
Fennia-baren med kiosk bakom
TB invid Ristrandsgatan

1933

Axel Hagas korvfabrik

Båtutfärd på
Sundet utanför
korvfabriken 1933

Funkis TB trustfri benzin

En seg byggnad som
idag envisas med att
stå kvar outnyttjad..

1934

Gamlakarleby Automobilaffär Ab

(Gunnar Andersson m.fl.)

1931-1966

Verkstad
Bilaffär
Byggd 1934

1963

KOP – huset
Byggs år
1963

Bild: Peter Slotte/KHRM

Långbrogatan – Ristrandsgatan (KOP)

Fennia-baren – 1950-talet
(Herbert "Vicki".Nehrenheim)

1941

KP-HUSETS
BYGGPLATS
1941

Långbrogatan med sin "långa bro"
Carl Donners hus till höger

Långbrogatan 1960-talet

1960-tal

Långbrogatan på
1960-talet

Pukumies

(Bild: Leo Torppa)

1958

Bild: Peter Slotte/KHRM

LÅNGBROGATAN 33

Indola huset

Byggd 1937

Ritad av J.G.Indola

LÅNGBROGATAN

33

Indola huset till
höger

Kjellmanska
huset till vänster
Pukumies

1940

Kjellmanska huset

Byggt 1940 – Ritad
av Gunnar Indola

Emil Kjellmans butik

Järnhandel HaKa

1960-tal

Långbrogatan på
1960-talet

Vägskylt:
Vasa 129 km

(Bild: Leo Torppa)

Prests affärshus

Stamapoteket

Diama

Sportmagasinet

Info Bokhandel

Carl Donners hus

(Anders Donners son)

Uppförd i sin
nuvarande form 1810
av Jakob och Brita
Hongell (syskon)

Före ombyggnad ägdes
stugan av Matias Kiemmer

1. Johan Röring (1760)
2. Matts Hongell (gift med Rörings dotter Margareta)
3. Jakob och Brita Hongell (syskon/1810)
4. Beata Hongell Gottsman
5. Anders Donner (1850)
6. Carl Donner och Katarina Riska (-1888)
7. Britta Berkeley (Niemi)

Källa: Gamlakarleby stads historia
Del 3

1813

Rooska gården 1813

Anders Roos d.y.
(1785-1842)

Rooska gården från Långbrogatan på 1890-talet

1862

Storgatan 11

Eglé Amalia Björkmans
gård

Byggd år 1862, 2 år efter
den stora branden 1860.

Stamapoteket

Nuvarande "Ermos" hus.

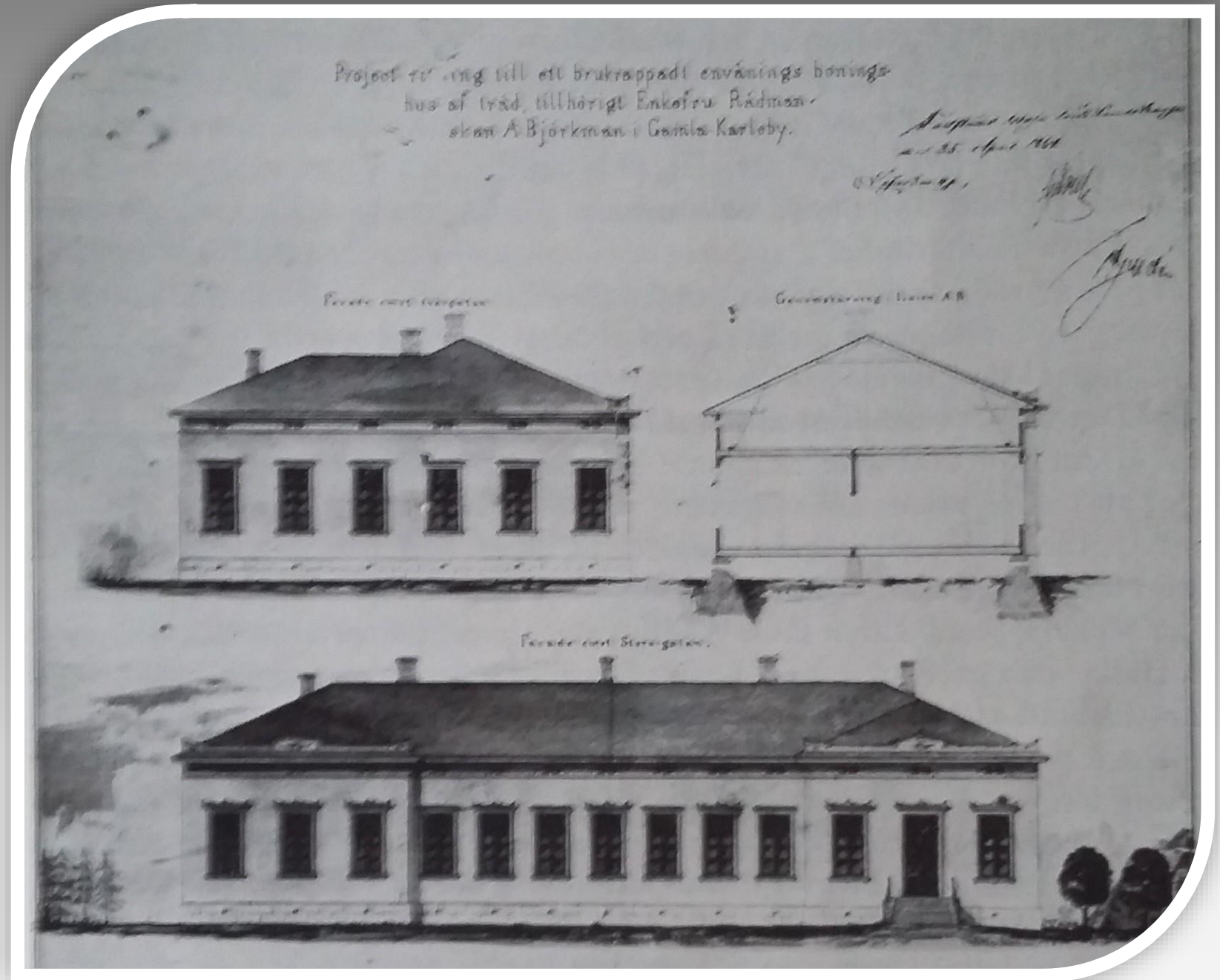
Apotekarparet Yrjö Roos "Stamapoteket"

Storgatan 11

Björkmans gård
1862

Eglé Amalia Björkman
(1816-1893)

1970-tal

Storgatan 11 - Långbrogatan

Sista järnhandeln i centrum (Tidigare Björkmans)

1904-1990

1862

Långbrogatan 22

Till vänster Eglé Amalia
Björkmans hus med
apotek i hörnet.
(Ermo)

Längre bort Öllers
handelshus
(nuv. Prests)

Båda är uppförda 1862
efter den stora branden
1860.

1900

Långbrogatan 24 –
Östra Kyrkogatan

Björkmans gård

Byggd vid sekelskiftet.

Gårdsmagasinet är byggd år 1864

1862

LÅNGBROGATAN

G.A. Öllers handelshus
byggd 1862

Andra våningen tillbyggdes
år 1957.

Från år 1869 ägdes huset av
Handlanden Alexander
Finnilä och från 1935 av
handelsman Prest.

Vid tidpunkten för fotot
1925 verkade Granholm &
Koll i byggnaden. (nuv Prests)

1839

Långbrogatan

Handelskompaniets butik
Edvin Franzén startade
partihandel där år 1919 och
byggde nuvarande
affärshus på 1950-talet

"Borgmästargården"

Uppförd av handlanden
och rådmannen Jan
Forsén 1839
Revs på 1950-talet

(1799-1874)

1839

Långbrogatan - Storgatan

Handelskompaniet

Kommerserådet Edvin
Franzéns partihandel

(1897-1975)

V. Orell

Måleri
Skoaffär

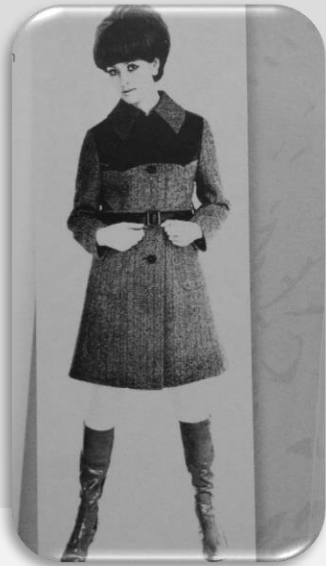

1933-1960

Långbrogatan 37
(Anttila P-hus)

**Gamlakarleby
Handelskompani**

Gamla fabriken
1933-1960

1695-96

Pedagogiet

Långbrogatan

Pedagogihuset är
Finlands äldsta
bevarade
profana, icke
kyrkliga
stadsbyggnad.

Bygget utfördes
som dagsverken
av borgarna i
staden
1695-1696.

1890

LÅNGBROGATAN

**Metodisternas
Emanuelkyrka** i hörnet
av Långbrogatan och
Gustaf Adolfsgränd.

Huset byggdes år 1890
och revs 1974.

Bild: Leo Torppa

Långbrogatan
slutar i
korsningen till
Gustaf
Adolfsgatan
och Västra
Parken

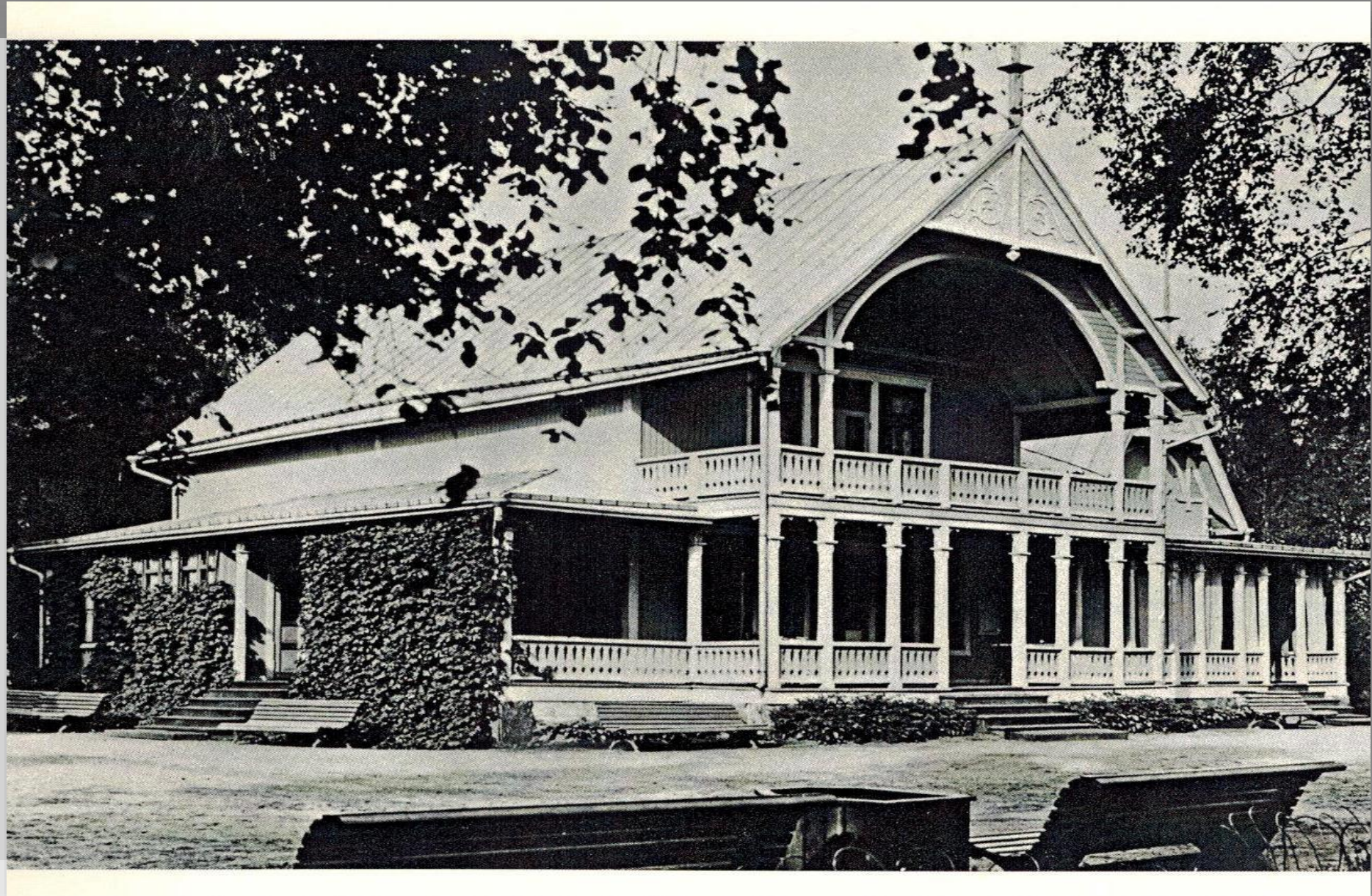

1899

Park
paviljongen
år 1932

Västra parken

Den gamla
restaurations-
byggnaden från
1865 ersattes av en
2-vånings
parkbyggnad år
1899

Revs 1958

Afnjut Ditt kaffe i Parkrestaurangen !

1933

*Park paviljongen
Restaurang Mikado*

Källhänvisning

Ett Företagsamt Folk, Ole Granholm, Leo Torppa, Keijo Jokinen, Eero Huima, Toivo Sandkvist, Annikki Wiirilinna, Kristina Ahmas, Vi Neristassbor, Boken Bilfeber, Företagare på Hakalax, Gamlakarleby stads historia I-IV, Karleby sockens historia I-IV, Museokuvat, Postkort, Karleby.fi, m.fl.

Bildresa i serien "Gatorna Berättar"